

CE İŞARETİNİN ÖNEMİ VE İZMİR SANAYİSİNDE UYGULAMASI

Rasim AKPINAR

Dr., Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İzmir İl Müdürü, rasim.akpinar@sanayi.gov.tr

ÖZET

Avrupa Birliği'ne katılım yolunda önemli aşamalar kateden ve müzakere sürecinde olan Türkiye'nin önündeki engellerden biri de Avrupa Birliği içerisinde, ürünlerde CE İşareti kullanımı zorunluluğudur. Teknik uyum kapsamında yapılan çalışmalar tam manasıyla beklenen sonucu vermemiş ve dolaşımdaki ürünlerin birçoğu henüz işaretlendirilmemiştir. Ayrıca bu yetersizliklerle ilgili yaptırımlar uygulanamamakta ve piyasa gözetimi ve denetimi aktif olarak yerine getirilememektedir. Bu noktadan hareketle yola çıkan makalenin amacı; İzmir'de faaliyet gösteren firmalar ziyaret edilmiş yapılan çalışmalar ve sorunlar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, CE İşareti, Piyasa Gözetimi ve Denetimi, İzmir.

JEL Sınıflaması: L89

CE MARKING IMPORTANCE AND APPLICATION OF IZMIR INDUSTRY

ABSTRACT

The mandatory mark CE for the products in European Union countries has become a handicap for Turkey who has taken considerable steps in the way of participation in EU and in the process of negotiations. The efforts that have been made in the frame of technical accordance have failed to give a satisfactory result and the most of the productions that are circulating at the moment have not been marked yet. Besides, the obligations regarding with insufficiencies can not be applied and the marketing survey and control have not been effected actively. The end of this article, The firms who is active in the İzmir have been visited and the activities and the problems regarding with the subject have been fixed a sample application has been made in an establishment producing work-gloves and the necessary efforts have been made to tug the CE mark on the products.

Keywords: European Union, CE mark, the marketing survey and control, İzmir.

JEL Classifications: L89

1. Giriş

Endüstriyel ürünlerin teknik uyumu konusundaki Avrupa mevzuatı, son dönemlerde önemli gelişmelere konu olmuştur. Avrupa Birliği (AB) dahilindeki ve AB ile ticari ilişkilerde bulunan üçüncü ülkelerdeki sanayi işletmeleri için, ürünlerini ve imalat prosedürlerini bu yeni önlemlere uydurma zorunluluğu kaçınılmazdır. Bu konudaki düzenlemelerden birisi olan CE işareti, AB'nin teknik mevzuat uyumu çerçevesinde 1985 yılında benimsediği Yeni Yaklaşım Politikası doğrultusunda hazırlanan Yeni Yaklaşım Direktifleri'nin kapsamına giren ürünlerin, bu direktiflere uygun olduğunu ve gerekli bütün uygunluk değerlendirme faaliyetlerinden geçtiğini gösteren bir birlik işaretidir. CE işareti, ürünlerin amaca uygun kullanılması halinde insan can ve mal güvenliği, bitki ve

hayvan varlığı ile çevreye zarar vermeyeceğini, diğer bir ifadeyle ürünün güvenli olduğunu gösteren bir işarettir (EBİLTEM, 2002, s.1).

“CE işareti”, AB’nin uyulması zorunlu mevzuatı kapsamında yer alan bir işaret olduğu için, söz konusu mevzuat (Yeni Yaklaşım) kapsamına giren ve AB üyesi ülkelerde piyasaya arz edilecek olan ürünlerin bu işareti taşıması zorunludur. CE işareti, üzerine iliştiirildiği ürünün Avrupa Direktifleri ile düzenlenmiş mevzuata ve temel gereklere uygunluğunu ifade eder. Sağlık, güvenlik ve tüketicinin korunması, uyulması gereken temel gereklere dir.

Bu çalışmada öncelikle ülkemiz sanayi ürünleri ile ilgili teknik mevzuatın AB mevzuatı ile uyumlaştırılması gereğince gündeme gelen bir husus olan CE işaretinin Türk sanayicilerine getirdiği yükümlülüklerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, ürünlerine CE işareti iliştiirmiş kuruluşların bu süreçte yaşadıkları sorunların belirlenmesi, bu sürece ilişkin sektörel örneklerin verilmesi, teknik mevzuata ilişkin gerekliliklerin ne şekilde yerine getirileceğinin örneklerle açıklanması, dolayısıyla ürünlerine CE işareti iliştiirmek isteyen kuruluşların temel sorularına yanıt verilmesi hedeflenmiştir.

Ele alınan konu; AB’de teknik mevzuatın uyum süreci, Yeni Yaklaşım Direktifleri ve metodolojisi, CE işaretinin ne olduğu, CE işareti taşıması zorunlu ürün grupları, CE işaretinin ürüne iliştiirilmesine ve kullanılmasına dair genel esaslar, uygunluk değerlendirme modülleri, CE işaretinin iliştiirilmesinde üreticilerin izleyeceği yol, CE işaretini ürününe iliştiirmiş sanayicilere uygulanan anket çalışmasının sonuçları ve örnek bir teknik dosyanın sunulduğu bölüm başlıkları altında incelenmiştir.

2. AB Teknik Mevzuatının Uyum Süreci

Giriş bölümünde de değinildiği gibi, AB ülkeleri 1946 yılında imzalanan Roma Antlaşması’ndan beri ortak bir piyasa düzeni oluşturmak için uğraşmışlardır. Oluşturulacak bu tek pazarda malların, hizmetlerin, insanların ve sermayenin serbest dolaşımı amaçlanmaktadır. Malların serbest dolaşımı, AB’ye üye ülkelerin kendi ulusal güvenlik ve sağlık koşullarını kendilerinin düzenleme serbestisi yönünden uzun yıllar boyunca engellenmiştir (EXPORT, 2002, s.14). Uygulamada, çok farklı teknik ürün gereklilikleri ve test prosedürleri Avrupa Topluluğu üyesi ülkeler arasında ticari bir engel olarak kullanılmaya başlanmış ve bu da tek pazar amacına ters düşmüştür. Sonuçta, Avrupa Komisyonu ve Konseyi, Avrupa Adalet Divanı’nın birçok farklı kararından esinlenerek ulusal kuralları uyumlaştırarak ticaret engellerini ortadan kaldırmaya çalışmıştır (EXPORT, 2002, s.14).

Bu doğrultuda AB teknik mevzuat uyum çalışmalarının başlangıcı ise oldukça eskilere, 1961 yılına dayanmaktadır. Tek pazarın kararını öncelikle AB üyesi 12 ülke vermiş daha sonra ise genişletilmiştir. Tek pazarda öncelikle malların serbest dolaşımı söz konusudur. İkinci olarak teknik kuralların uyumlaştırılması ve ülkeler tarafından tanınması gerekir. Üçüncü olarak da piyasa gözetiminin yapılması gerekir. Avrupa’da ortak pazar uygulama isteği, ticarete teknik engellerin kaldırılarak ürün ve hizmetlerin AB pazarında serbest

dolaşımının sağlanması amacı ile AB Konsey kararı ile 7.5.1985 tarihinde “Yeni Yaklaşım Direktifleri”nin temelini oluşturan, pazara sunulacak ürün/hizmetler için sağlık, güvenlik, çevre ve tüketicinin korunması koşulları esas alınarak “Teknik Uyumlaştırma ve Standardizasyon” kavramı oluşturulmuş ve bunun tamamlayıcısı olarak test ve belgelendirme ile ilgili esasları belirleyen “Global Yaklaşım” geliştirilmiştir. Bu bağlamda AB’deki teknik düzenlemeler; **eski (klasik) yaklaşım, yeni yaklaşım ve global yaklaşım** olarak isimlendirilmektedir.

2.1. Eski (Klasik)Yaklaşım

Avrupa Ekonomik Topluluğu’nu kuran Roma Antlaşması, Topluluk içinde malların serbest dolaşımının sağlanması amacıyla gümrük vergisi ve eş etkili vergilerin yanı sıra üye ülkeler arasındaki miktar kısıtlamaları ve eş etkili bütün tedbirleri yasaklamıştır. AB üyesi ülkeler, malların serbest dolaşımı konusundaki engeli aşmak için, aynı konudaki standartların birleştirilmesi ve birleştirilen bu standartların üye ülkelerde kullanılmasının zorunlu tutulması yaklaşımını benimsemişlerdi. 1969 – 1985 yılları arasında geçerli olan bu yaklaşım **Eski (Klasik) Yaklaşım (Old Approach)** olarak bilinmektedir.

Eski (Klasik) Yaklaşımın temel ilkesi, mevzuat düzeyindeki teknik kurallar ile bu kurallarla eş etkiye sahip standartların tümünün uyumlaştırılmasıdır. Eski (Klasik) Yaklaşım çerçevesinde mevzuat uyumlaştırmasına konu teşkil eden alanların başlıcaları; tekstil ürünleri, elektrikli aletler, eczacılık ürünleri, kozmetik ürünler, gıda maddeleri, tehlikeli maddeler, motorlu araçlar, tüketici ve çevrenin korunması olmuştur (EBİLTEM, 2002, s.1). Ancak, her üye devletin kendi ulusal teknik düzenlemelerini talep etmesi sonucu, bu direktifler en ayrıntılı teknik düzenlemeleri dahi içerecek şekilde hazırlanmış, bu da üreticinin teknik düzenlemelere uyum konusunda güçlük yaşamasına neden olmuştur. **Yasalar ayrıntılı teknik detayları içermeye başlamıştır.** Bu düzenlemeler hızla gelişen teknolojiye de ayak uyduramamıştır. Klasik Yaklaşımın en önemli eksiklerinden birisi de, üye devletler arasında test ve belgelerin karşılıklı tanınması ile ilgili herhangi bir girişimde bulunulmamış olmasıdır.

Bu dönemde, Avrupa Komisyonu her bir ürün için çok ayrıntılı teknik spesifikasyonlar içeren ayrı direktifler hazırladığı için, Bakanlar Konseyi de aşırı sayıda direktifi oylamak zorunda kalmış ve üye devletler bu direktifleri ulusal yasalara dönüştürmüştür. Çok fazla sayıda oylama gerektirmesi, Konseyin bir direktif çıkartması için bazen 10 yıla kadar varan çok uzun bir süre gerektirmiş, bazen de çok fazla sayıda teknik çözüm arasından seçim yapmak olanaksız hale gelmiştir. Daha da ötesi, sürekli teknolojik gelişmenin bir sonucu olarak, direktifler güncelliğini yitirmiştir. Klasik Yaklaşım bütün bu zaafı dolayısıyla başarılı olmayınca AB Konseyi’nin 7 Mayıs 1985 tarihli kararıyla direktiflerin uyulması zorunlu yasal mevzuat niteliği taşıması kararlaştırılmış ve Yeni Yaklaşım Politikası uygulamaya konulmuştur.

2.2. Yeni Yaklaşım

Tek pazara geçiş kararının verilmesiyle birlikte, farklı ulusal teknik gereklilikleri uyumlaştırmak için yeni bir yöntem bulunması gereği daha da belirginleşmiştir. Bu yöntemi getiren ‘Yeni Yaklaşım’ ın temeli ise, Roma Antlaşması’nın 30. ve 31. Maddelerinde, ulusal gerekliliklerin ve sertifikasyonun karşılıklı tanınması ile atılmıştır.

Yeni Yaklaşım, her bir ürünle ilgili mevzuatın uyumu yerine, benzer malların bir arada toplanmasıyla oluşturulan mal gruplarıyla ilgili olan ve temel gerekler olarak isimlendirilen insan, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitki varlığının korunması çerçevesinde hazırlanan mevzuatın uyumlaştırılmasını öngören ve 1985 yılından itibaren uygulanmaya başlayan yaklaşımdır (<http://www.dtm.gov.tr>). Temelinde bir üye devlette yasal olarak üretilen ve piyasaya sürülen bütün ürünlerin ilke olarak diğer ülke piyasalarına da herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmaksızın sürülebileceği ilkesinin yer aldığı Yeni Yaklaşım politikasının unsurları;

- Mevzuat uyumu, Toplulukta serbest dolaşıma giren malların temel gerekleri karşılması ile sınırlandırılmıştır.
- Direktiflerdeki temel gerekere karşılık gelen ürünlere ilişkin teknik özellikler uyumlaştırılmış standartlarda yer alacaktır.
- Uyumlaştırılmış standartları veya diğer standartları uygulamak isteğe bağlı olup, üretici her zaman diğer teknik belgelere de başvurabilecektir.
- Uyumlaştırılmış standartlara uygun üretilen ürünlerin temel gerekleri karşıladığı kabul edilecektir [Çınar ve ark, 2003] şeklinde ortaya konmuştur.

Yeni Yaklaşım, 1985 yılından önce Topluluk mevzuatının oldukça gelişmiş olduğu sektörlerde veya tamamlanmış ürünler ve bu ürünlerle ilgili tehlikelerin ortaya konulmadığı yerlerde uygulanmıştır. Örneğin, gıda maddeleri, kimyasal ürünler, eczacılık ürünleri, motorlu araçlar ve traktörler ile ilgili olan Topluluk mevzuatı Yeni Yaklaşım ilkelerini esas almamaktadır. Yeni Yaklaşım Direktifleri AB piyasasına ilk defa arz edilen ürünlere uygulanmaktadır. Örneğin ürün 10 yıl önce üretilmiş ancak piyasaya yeni sürülüyorsa Yeni Yaklaşım Direktiflerinin kapsamına girmektedir. Yeni Yaklaşım'a göre, bundan böyle yalnızca ürünün sahip olması gereken asgari güvenlik koşulları uyumlaştırılacak, ürünün teknik ayrıntıları Avrupa Standardizasyon Kuruluşları tarafından hazırlanacak standartlar ile belirlenecektir (İTO, 2002, s.9).

2.3. Global Yaklaşım

1987 yılında imzalanan Avrupa Tek Senedi ile uygulamaya konan ve üye devletler arasındaki fiziki, mali ve teknik engellerin tamamen ortadan kaldırılmasını amaçlayan "İç Pazar" ın tamamlanması sürecinde hız kazanan Yeni Yaklaşım Politikası, 1989 yılından itibaren, test ve belgelendirme işlemlerinin de sisteme dahil edilmesini öngören **Global Yaklaşım** ile desteklenmiştir. Global Yaklaşım'a göre, belirli ürünlerin test ve belgelendirme işlemlerinin (uygunluk değerlendirmesi ve işaretleme) üye devletlerdeki uzman kuruluşlara yaptırılması ve bu kuruluşların şeffaflığının ve güvenilirliğinin sağlanması amacıyla da bunların akredite edilmesi söz konusudur. Akreditasyon işlemi çerçevesinde, her üye devlet kamusal veya özel nitelikte kendi akreditasyon kuruluşlarını kurmakta; akreditasyon kuruluşları da test ve belgelendirme işlemlerini yapabilecek laboratuvar, belgelendirme ve muayene kuruluşlarını değerlendirmekte, denetlemekte ve onaylayarak AB Komisyonu'na bildirmektedir.

Komisyon gerekli incelemeyi yaptıktan sonra uygun görürse “Onaylanmış Kuruluş” (Notified Body) statüsü kazanan bu kurumları AT Resmi Gazetesi’nde yayınlamaktadır. Global yaklaşımın temel ilkesi, test, deney ve belgelendirme konusunda karşılıklı tanımayı ve altyapıların yakınlaştırılmasını sağlamak ayrıca, karşılıklı güvenin ve şeffaflığın temini açısından akreditasyonun önemini vurgulamaktır (EBİLTEM, 2002, s.2).

2.4. Modüler Yaklaşım

Her üye devlette birden fazla olabilen kamu ya da özel Onaylanmış Kuruluşlar, uygunluk değerlendirme faaliyetlerini ancak onaylandıkları alanlar için gerçekleştirebilirler. Bazı direktiflerin kapsamı çok geniş olduğu için, ilgili kurum, direktifin kapsadığı bütün ürünler için değil, sadece bir kısmı için onay almış olabilir. Onaylanmış Kuruluşlar, uygunluk değerlendirmesini direktiflerde belirtilen prosedürlere uygun şekilde yürütmektedirler. Bu prosedürler de 1990 yılından itibaren gündeme gelen **Modüler Yaklaşım** çerçevesinde belirlenmiştir. Modüler Yaklaşım, uygunluk değerlendirme işlemlerini şu kıstaslara göre modüllere ayırmaktadır:

- Ürünün gelişme safhasına (üretim, tasarım, prototip)
- İlgili değerlendirme türüne (kalite güvencesi, belge kontrolleri, tip testi, muayene, vb.)
- Değerlendirmeyi kimin yürüttüğüne göre (üretici veya üçüncü kişiler)

Modüler Yaklaşım’a göre uygunluk değerlendirmesi, modül denilen safhalara ayrılarak yapılmaktadır. A’dan H’ye kadar olmak üzere 8 çeşit modül bulunmaktadır.

Bu modüller şunlardır:

- Modül A: İç Üretim Kontrolü
- Modül B: Tip – İnceleme
- Modül C: Tipe Uygunluk Beyanı
- Modül D: Üretim Kalite Güvencesi
- Modül E: Ürün Kalite Güvencesi
- Modül F: Ürün Doğrulaması
- Modül G: Birim Doğrulaması
- Modül H: Toplam Kalite Güvencesi

Bu modüllerden A, G ve H modülleri, hem tasarım hem de üretim safhasını içermektedir. B modülü sadece tasarım safhasını içerirken, C, D, E ve F modülleri sadece üretim safhası ile ilgilidir. Yeni Yaklaşım ile başlatılan, Global ve Modüler Yaklaşımlarla geliştirilen AB’de teknik düzenlemelerle ilgili sistemin en önemli unsurlarından birisi de CE işaretidir. CE işareti, bir ürünün, AB Yeni Yaklaşım Direktiflerindeki şartlara uygunluğunu ve üreticinin veya üçüncü kişinin, ürünün piyasaya sunulabilmesi için gerekli olan uygunluk değerlendirme işlemlerini yerine getirdiğini belirten bir işarettir. Üreticiler gerekli uygunluk çalışmalarını yaptıktan sonra bir uygunluk beyanı yayınlayarak, ürünün ilgili direktiflerde öngörülen zorunlu sağlık, güvenlik, çevre ve tüketici

koruma şartlarına uyduğunu belirtir ve ürünün üzerine CE işareti ilişirirler. Uygunluk değerlendirmesine onaylanmış bir kurum da katılmışsa, onun tanıtıcı işareti de CE işaretinin yanına ilişirir. Yüksek risk grubu içinde kabul edilen bazı ürünler için ise, uygunluk değerlendirilmesinin onaylanmış kuruluşlarca yapılması zorunludur.

Örnek olarak, Makine Direktifi için A ve B modülleri, EMC ve Oyuncaklar için A, B ve C, aktif vücuda yerleştirilebilen tıbbi cihazlar için A, B, D, F, ve H modülleri geçerlidir. Mevzuat hazırlayıcılar, modüllerden faydalanarak, üreticiye, ürünün teknik düzenlemelere uyduğunu kanıtlamak için, birden fazla alternatif sunabilmektedirler. Ürünün direktifinde, birden fazla modül kombinasyonu bulunmakta ve üretici isterse bunlardan birini, isterse de ürünün Avrupa standardını uygulayabilmektedir. [Sönmez, 2001]

CE işareti, bütün üye ülkelerin ulusal mevzuatının yerini alan, AB Direktiflerine uygunluğu gösteren tek işarettir ve bu işareti taşıyan ürün, AB içinde herhangi bir engelleme ile karşılaşmaksızın serbest dolaşımında bulunabilir. Modüler yaklaşımın temel amacı, ürünlerin özelliklerini ve taşıdıkları risk oranlarını dikkate alarak uygunluk değerlendirme yöntemlerini belirlemektir. Mevzuat hazırlayıcılara yönelik oluşturulmuş bir modüller sistemidir. Mevzuat hazırlayıcı, düzenlemek istediği bir alanda insan, hayvan sağlığı ve güvenliğini ve çevre korumasını sağlamak üzere bu sektördeki malların özelliklerine ve taşıdıkları risk oranına göre seçtiği bir modülü veya modüller kombinasyonunu ilgili mevzuatın kapsamına alarak uygunluk değerlendirme prosedürlerini belirleyebilmektedir (EBİLTEM, 2002, s.2).Mevzuat hazırlayıcılar, modüllerden faydalanarak, üreticiye, ürünün teknik düzenlemelere uyduğunu kanıtlamak için, birden fazla alternatif sunabilmektedir. Ürünün direktifinde, birden fazla modül kombinasyonu bulunmakta ve üretici isterse bunlardan birini, isterse de ürünün Avrupa standardını uygulayabilmektedir (EBİLTEM, 2002, s.3).

3. CE İşaretinin Türkiye'deki Uygulaması

3.1. CE İşareti ile İlgili Yasal Düzenlemeler

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Gümrük Birliği'ni tesis eden 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 8.maddesi kapsamında AB'nin ticarete teknik engellerin kaldırılmasına ilişkin mevzuatının da Türkiye tarafından iç yasal düzenlemelere dahil edilmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede, 15.1.1997 tarih ve 97/9196 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Topluluk teknik araçlarını uyumlaştıracak olan Türk kamu kuruluşları tespit edilmiştir.

Uyumlaştırma süreci devam ederken, benimsenecek teknik mevzuatın etkin bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli hukuki altyapının oluşturulmasını teminen 4703 sayılı "Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun" 11 Temmuz 2001 tarih ve 24459 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış ve 11 Ocak 2002 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Diğer yandan, bu Kanun'un uygulama usul ve esaslarını belirleyen yönetmeliklerden,

- Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik,
- CE Uygunluk İşaretinin Ürüne İliştirilmesine ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik
- Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik

17 Ocak 2002 tarih ve 24643 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak, 11 Ocak 2002 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

4703 sayılı Kanun ile bu Kanun'a istinaden yayımlanan yönetmeliklerin 11 Ocak 2002 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesi, Türkiye’de “Yeni Yaklaşım Direktifleri” kapsamındaki ürünlere bu tarihten itibaren CE işareti iliştirilmesinin zorunlu olacağı anlamına gelmemektedir. Bu ürünlere ilişkin AB direktifleri Türkiye’de ilgili kuruluşlar tarafından iç mevzuat haline getirilip yürürlüğe konulmadan, “Yeni Yaklaşım Direktifleri” kapsamında olup, iç piyasaya arz edilen ürünlere Türkiye’de CE işareti iliştirilmesinin zorunlu hale getirilmesi sözkonusu değildir. Mevzuat uyumu tamamlandıktan sonra, bu işareti taşımayan ürünlerin iç piyasaya arz edilmesi mümkün olmayacaktır (www.alomaliye.com, erişim: 08.10.2007).

Ülkemizde üretilerek iç piyasaya arz edilecek olan ürünlerin CE işareti taşımasının zorunlu olabilmesi için, ilgili Bakanlıklar ve kamu kuruluşları tarafından hazırlanan ve ürünlere CE işareti iliştirilmesini öngören teknik mevzuatın Türkiye’de yürürlüğe girmesi gerekmektedir. Teknik mevzuat uyumunun pratikte uygulanabilir olması için sadece direktifleri uyumlaştıran yönetmeliklerin yürürlüğe girmesi yeterli olmayıp, bu direktiflerin atıfta bulunduğu uyumlaştırılmış standartların da Ülkemizde Uyumlaştırılmış Türk Standardı haline getirilmesi ve iç mevzuatımıza aktarılması gerekmektedir. Bu ise, kendi teşkilat yasası ve bu yasaya istinaden 4703 sayılı Kanun’da yapılan görevlendirmeye göre Türk Standardları Enstitüsü tarafından yerine getirilmektedir. Uyumlaştırılmış Türk Standardı haline getirilmiş olan standartların ilgili yetkili kuruluş tarafından ilgili olduğu yönetmelik ve referans numaralarıyla birlikte Resmi Gazete’de duyurulması gerekmektedir.

Bu durumda, ülkemizde CE İşareti için tek bir uygulama tarihi söz konusu olmayıp, uygulama ilgili ürün mevzuatının yürürlüğe girmesiyle peyderpey başlamaktadır. Ülkemizde zorunlu uygulamada olan ürün mevzuatları ile sorumlu kurumlar Ek.10’da gösterilmektedir (www.dtm.gov.tr, erişim: 9.12.2007).

4. Araştırma Bulguları

4.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırma ile işletmelerin CE işareti ile ilgili bilgilendirme süreci, işletmeye sağladığı avantajların neler olduğu, işletmelerin mevzuatın uygulanmasına ilişkin değerlendirmeleri, CE işareti iliştirme sürecinde yaşanan sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Türkiye’de CE işareti iliştiren işletmelerden gerekli veriyi elde edebilmek için bir soru formu hazırlanmıştır. CE işareti iliştiren işletmeleri tespit edebilmek amacıyla 171 Ticaret ve Sanayi Odası, 20 KOSGEB İşletme Geliştirme Müdürlüğü, 79 Sanayi ve

Ticaret İl Müdürlüğü ve Makine İmalatçıları Birliği ile iletişime geçilerek gerekli adres tesbiti yapılmıştır. Adres tesbiti yapılan işletmelere gerek internet aracılığıyla, gerek faks ve gerekse yüzyüze görüşme metodu kullanılarak 50 adet firmadan gerekli veriler elde edilmiştir.

4.2. CE İşareti Araştırma Bulguları

Çizelge 1: Ankete Katılan İşletmelerde Çalışan Sayısı

Çalışan Sayısı	İşletme Sayısı	Yüzde (%)
<10	6	12.5
<50	29	60.4
<250	8	16.7
250 üzeri	5	10.4
Toplam	48	100.0

Ankete katılan işletmelerde 50 kişinin altında yoğunlaştığı görülmektedir.

Çizelge 2: Ankete Katılan İşletmelerin Sahip Olduğu Belgeler

n:33

	İşletme Sayısı	Yüzde (%)*
ISO 9001	31	77,5
OHSAS 18001	3	7,5
ISO 14001	3	7,5
ISO 13480	3	7,5
Toplam	42	100,0

*Cevaplandırma sırasında birden fazla seçenek işaretlenmesi nedeniyle, işletme sayısı toplamı denek sayısını geçmektedir.

Çizelge 2'de görüldüğü gibi işletmelerin %77,5'i ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Belgesine sahiptir. Ankete katılan işletmelerin CE işaretleme süreci ile ilgili bilgi kaynakları sorgulandığında alınan yanıtlar Çizelge 3'de gösterilmiştir.

Çizelge 3: Ankete Katılan İşletmelerin CE İşaretleme Süreci ile İlgili Bilgi Kaynakları

n : 50

CE İşaretleme Süreci ile İlgili Bilgi Kaynakları	Tekrarlanma Sayısı	Yüzde (%)*
Danışmanlar	28	37,8
Yazılı kaynaklar ve internet	23	31,1
Eğitimler	11	14,9
Kamu yetkilileri	8	10,8
İşletmede konu üzerinde bilgi sahibi çalışanlar	4	5,4
Toplam	74	100

*Cevaplama sırasında birden fazla seçenek işaretlenmesi nedeniyle, işletme sayısı toplamı denek sayısını geçmektedir.

Çizelge 3 incelendiğinde ankete katılan işletmeler CE işaretleme süreci hakkında % 37,8 ile danışmanlardan, % 31,1 ile yazılı kaynaklardan ve internetten, % 14,9 ile eğitimlere katılarak bilgi edinmektedirler.

Çizelge 4: Ankete Katılan İşletmelerin CE İşareti Yükümlülüğü Hakkında Bilgi Edinmeleri

n:50

	Tekrarlanma Sayısı	Yüzde (%)*
Danışmanlar	18	30,5
Diğer	13	22,0
İhracatta zorunlu hale gelmesi	12	20,3
Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü	7	11,9
İşletmede konu üzerinde bilgi sahibi çalışanlar	5	8,5
Sanayi ve Ticaret Odaları	4	6,8
Toplam	59	100

*Cevaplama sırasında birden fazla seçenek işaretlenmesi nedeniyle, işletme sayısı toplamı denek sayısını geçmektedir.

Çizelge 4 incelendiğinde ankete katılan işletmelerin CE işareti ilaştırma yükümlülüğü hakkında % 30,5 ile danışmanlardan, % 20,3 ile ihracatta zorunlu hale geldiğinden dolayı bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra diğer olarak ifade edilen % 22,0 ile ihracatta zorunlu hale geleceği söylendiğinden, alınan işlere ait

teknik şartnamelerden, seminerler ve yayınlardan, piyasada benzer iş yapan firmalardan, ihalelerde istenmeye başlamasından, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 4703 sayılı kanun gereğince, yurtdışındaki uygulamaları araştırarak, tedarikçi firmalar tarafından, TSE ve KOSGEB'den işletme yükümlülüğü ile ilgili bilgi aldıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 3 ve Çizelge 4 incelendiğinde işletmelerin genellikle CE işareti ile ilgili danışmanlar aracılığıyla bilgi sahibi oldukları ve konu ile ilgili danışmanların yönlendirmesiyle faaliyette buldukları ortaya çıkmaktadır. Ankete katılan işletmelerin danışmanlık hizmeti alımı ile ilgili yanıtlar Çizelge 5'de gösterilmiştir.

Çizelge 5: Ankete Katılan İşletmelerin Danışmanlık Hizmeti Alımı

	İşletme Sayısı	Yüzde (%)
Evet	40	80
Hayır	10	20
Toplam	50	100

Çizelge 5 incelendiğinde ankete katılan işletmelerin %80'inin CE işareti işletme aşamasında bir danışmanlık hizmeti aldığı görülmektedir. CE işareti işletme sürecinde danışmanlık hizmeti alan işletmelerin bu hizmet ile ilgili karşılaştıkları sorunlar Çizelge 6'da gösterilmiştir.

Çizelge 6: Ankete Katılan İşletmelerin Karşılaştıkları Sorunlar

n : 40

	Tekrarlanma Sayısı	Yüzde (%)*
Herhangi bir sorunla karşılaşmadım	22	47,8
Türkiye'de onaylanmış kuruluş olmaması	8	17,4
Diğer	6	13,0
Süreçle ilgili bilgi alışverişinin olmaması	5	10,9
Maddi problemler	5	10,9
Toplam	46	100

*Cevaplandırma sırasında birden fazla seçenek işaretlenmesi nedeniyle, işletme sayısı toplamı denek sayısını geçmektedir.

Çizelge 6'ya göre işletmelerin bir kısmı diğer seçeneği ile aşağıda belirtilen sorunları ifade etmişlerdir: (%13)

- Danışmanlık hizmeti veren kuruluşların konuya parasal açıdan bakması
- Eğitim ve danışmanlık hizmeti veren kişi ve kuruluşların yeterli bilgi düzeyinde olmaması

- CE işareti hakkında bilgilendirme sürecinde çok bilinmeyenle ve çeşitli yönlendirmelerle karşılaşıldığından dolayı zaman kaybının olması

CE işareti gerektiren ürünlerde CE işareti iliştilirip iliştilirmediği sorgulandığında Çizelge 7'ye göre işletmelerin % 92'si ürünlerine CE işareti iliştilirmişlerdir.

Çizelge 7: Ankete Katılan İşletmelerin CE İşareti Kullanımı

	İşletme Sayısı	Yüzde (%)
Evet	46	92,0
Hayır	4	8,0
Toplam	50	100

CE işareti iliştilirmeyen işletmelerden 1 işletmede çalışmaya devam edilirken, diğerleri bilgi eksikliği, kullanımda zorunlu hale gelmemesi gibi sebeplerle CE işaretini ürünlerine henüz iliştilirmemişlerdir. İşletmelerin % 44'ü ürün grupları yüksek risk kapsamında olduğundan dolayı onaylanmış kuruluş ile çalışmışlardır. İşletmelerin onaylanmış kuruluşu tercih sebebi sorgulandığında alınan yanıtlar Çizelge 8'de gösterilmiştir.

Çizelge 8: Ankete Katılan İşletmelerin Onaylanmış Kuruluş Tercih Sebebi

n:22

Onaylanmış Kuruluş Tercih Sebebi	İşletme Sayısı	Yüzde* (%)
Danışman firmanın tavsiyesi	13	48.1
Ekonomik açıdan daha uygun	3	11.1
Ürünlerimizle doğrudan ilgili konuda çalışması	3	11.1
Ülkemizde faaliyet göstermesi	2	7.4
Ciddiyet ve Yetkinlik	2	7.4
Almanya firması olması	1	3.7
İhracat yapılan ülkelerin istemesi	1	3.7
İlde şubesi olması	1	3.7
Almanya'daki ofisin tercihi	1	3.7
Toplam	27	100

*Cevaplandırma sırasında birden fazla seçenek iliştiletlenmesi nedeniyle, işletme sayısı toplamı denek sayısını geçmektedir.

Çizelge 8 incelendiğinde işletmelerin % 48,1'i onaylanmış kuruluş seçiminde danışman firmanın tavsiyesi ile yönlenmişlerdir. İşletmelerin % 11,1'i ekonomik açıdan uygun olduğu için, % 11,1'i ürünlerimizle doğrudan ilgili konuda çalışmasından dolayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Onaylanmış Kuruluş ile çalışan işletmelerde karşılaşılan sorunlar sorgulandığında alınan yanıtlar Çizelge 9'da gösterilmiştir.

Çizelge 9: Ankete Katılan İşletmelerin Onaylanmış Kuruluşlarla Karşılaştıkları Sorunlar

	İşletme Sayısı	Yüzde* (%)
Herhangi bir sorunla karşılaşmamak	11	50.0
Bilgi desteğinin yeterince alınamaması	5	22.7
Hizmetin pahalı olması	4	18.2
İletişim problemi	2	9.1
Toplam	22	100.0

Onaylanmış Kuruluş ile çalışan 29 işletmeden 22 işletme karşılaştıkları sorunları Çizelge 9'da ifade etmişlerdir. Buna göre işletmelerin % 50'si herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade ederken, % 22,7'si bilgi desteğini yeterince alamadıklarını ifade etmişlerdir. Bilgi eksikliğinden dolayı yapılan tüm hesaplamaların yapılmasına rağmen tekrar başa dönülmesi, yeterli test ve teknik yardımların alınamaması gibi sorunlar yaşanmıştır. Bunun yanısıra işletmelerin % 18,2'si Onaylanmış Kuruluş yurtdışında olduğu için ulaşım masrafları fazlalığı, günlük harcırahların fazlalığı, belgelendirme ücretlerinin yüksek olması gibi sorunları ifade etmişlerdir. İşletmelerin % 9'u da iletişim sorunu yaşadığını, istenildiği zaman görüşülemediğini, ilgisiz olduklarını, verdikleri sözleri yerine getirmediklerini ifade etmişlerdir.

Ankete katılan işletmelerin CE işareti alma sürecinde teşviklerden yararlanma durumu çizelge 10'da gösterilmiştir.

Çizelge 10: Ankete Katılan İşletmelerin CE İşareti İliştirme Sürecinde Teşviklerden Yararlanma Durumu

	İşletme Sayısı	Yüzde (%)
Evet	7	14,0
Hayır	43	86,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 10'da görüldüğü gibi işletmelerin %43'ü teşviklerden faydalanmamıştır. Sadece % 14'ü KOSGEB'den danışmanlık desteği almıştır.

Çizelge 11: CE İşareti İliştirilen Ürünlerin İhraç Durumu

	İşletme Sayısı	Yüzde (%)
Evet	26	52,0
Hayır	24	48,0
Toplam	50	100,0

Çizelge 11'e göre ankete katılan işletmelerin % 26'sı ilıştirdikleri CE işaretili ürünleri ihraç etmektedirler.

İhracat yapılan işletmelerde CE işaretili ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin soruya sadece bir işletme **her ülkenin farklı istekleri olduğunu bu nedenle de karar vermede güçlük çektiklerini belirterek cevap vermiştir.**

Ankete katılan işletmelere ürünlerine CE işaretili ilıştirmenin sağladığı avantajlar sorgulandığında alınan yanıtlar Çizelge 12'de gösterilmiştir.

Çizelge 12: Ankete Katılan İşletmelere CE İşaretinin Sağladığı Avantajlar

	Tekrarlanma Sayısı	Yüzde (%)
Ürünün daha emniyetli olmasını sağlaması	42	33,3
Tüketici memnuniyetini artırması	41	32,5
Rekabet gücünü artırması	31	24,6
Diğer	12	9,5
Toplam	126	100,0

5. Sonuç

İzmir'de yapılan alan çalışmasından çıkan bulgular değerlendirildiğinde; mevzuatı uygulayıcı kurumlar tarafından konunun tam olarak anlaşılammış olması, Türkiye'de ilgili direktiflerde onaylanmış kuruluş bulunmadığından dolayı belirsizliğin olması, Türkiye'de CE işaretili ile ilgili çalışmanın gerekliliğine yeteri kadar inanılmaması, sanayicilerin mevzuat hakkında bilgisinin yetersiz olması, Türkiye'de uygulama ve denetim mekanizmasında çok büyük aksaklıkların olması, haksız rekabete olanak sağlayan bir ortamın mevcudiyeti, CE işaretili kullanma hakkı olmadığı halde ürünlerine sahte CE işaretili ilıştiren firmaların büyük tehdit oluşturması, yeterli denetleme olmadığından bazı firmaların anlamını bile bilmeden ürününe CE işaretili ilıştirmesi,

dokümantasyon sisteminin anlaşılabilmesi, Türkiye de saygın ve güvenilir olmayan bazı onaylanmış kuruluşların faaliyette olması, Türkiye’de onaylanmış kuruluş sayısının yetersiz olması, ürünlerine CE işareti iliştiiren işletmelerin konunun gerekliliğinin ve niçin önemli olduğunun bilincinde olmaması, konuya güvenlik değil de yasal zorunluluk olarak yaklaşılması, konu ile ilgili danışmanlık hizmeti veren kurumların da bilgilerinin yetersiz olmasından dolayı ‘yaparken öğren’ felsefesini uygulamaları önemli sorun alanları olarak ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

EBİLTEM, Sorularla CE İşareti, Yayın No: 12, Hazırlayanlar: Akdeniz C., Çelikaş S., Temel S., Sukan F., İzmir, 2002.

EXPORT, “AB’ye Uygunluk İşareti”, Temmuz 2002, s.9-13.

EXPORT, “Avrupa Pazarında Ürününüzün Pasaportu”, Temmuz 2002, s.13 - 17.

İTO (İstanbul Ticaret Odası), CE Rehberi, Hazırlayan: Sibel Özman, İTO Yayın No: 2002 – 16, Mayıs 2002, İstanbul.

Çınar, A., Arslan, A., Biçer, B., Dağalp, M., Dünya, İ., Temmuz 2003.Makinelerde CE İşaretlemesi Uygulama Rehberi, Makine Mühendisleri Odası,Kardelen Ofset Ltd. Şti., Ankara

Sönmez, A.E., 2001. Avrupa Pazarında Ürününüzün Pasaportu, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Ankara

<http://www.dtm.gov.tr> (Erişim Tarihi: 30.10.2007)

http://www.alomaliye.com/ce_isareti_kullanım.htm-(Erişim Tarihi:08.10.2007)

4703 Sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun.

1/95 Sayılı Ortaklık Konseyi Kararı

Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ve Onaylanmış Kuruluşlara Dair Yönetmelik

CE İşaretinin Ürüne İliştirilmesine Dair Yönetmelik

Teknik Mevzuatın ve Standartların Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Bildirimine Dair Yönetmelik

Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik

SUMMARY

The mandatory mark CE for the products in European Union countries has become a handicap for Turkey who has taken considerable steps in the way of participation in EU and in the process of negotiations. The efforts that have been made in the frame of technical accordance have failed to give a satisfactory result and the most of the productions that are circulating at the moment have not been marked yet. Besides, the obligations regarding with insufficiencies can not be applied and the marketing survey and control have not been effected actively. The end of this article, The firms who is active in the İzmir have been visited and the activities and the problems regarding with the subject have been fixed a sample application has been made in an establishment producing work-gloves and the necessary efforts have been made to tug the CE mark on the products.

European legislation on the technical harmonization of industrial products has been subject to significant developments in recent years. The European Union (EU) in trade relations with the EU and in third countries within the industry to businesses, products and manufacturing procedures required to fitting the new measures are inevitable. CE marking regulations in this area, which is one of the EU New Approach to technical harmonization legislation adopted in 1985, prepared in accordance with Policy of products covered by New Approach Directives, and all the necessary conformity assessment activities in accordance with these directives which shows that the sign of a union. CE marking, if used for the purpose of human life and property safety of products, plants and animals will not harm the environment, in other words, is a sign that the product is safe. CE mark, a sign that the EU is within the scope of mandatory legislation, the legislation (New Approach) and the EU member states, within the scope of products that carry this mark must be placed on the market. The CE mark affixed on the product compliance with the essential requirements of the European Directives and regulated by the legislation refers to health, safety and consumer protection, the main needs to be followed.

In this study, primarily related to our country's industrial products in accordance with the harmonization of technical legislation with the EU legislation is a matter on the agenda to examine the obligations of the CE marking of Turkish industrialists. In this context, identifying the problems in their products CE marked organizations in this process, giving examples for the process industry, the technical requirements are to be fulfilled for the legislation Explaining, so organizations that want to attach the CE marking products, aimed to provide basic answers to the questions. The issue being addressed in the EU integration process of technical legislation, the methodology of the New Approach Directives and the CE marking, which is what product groups are required to carry the CE marking, affixing the CE marking and the general principles for the use of the conformity assessment modules, follow the manufacturers lead the affixing of the CE marking the CE marking applied to industrialists product technical file and an example of the results of the survey presented investigated under the section headings. This process is informed by research on the CE marking of businesses, what are the advantages from businesses, assessments of the implementation of the legislation, to affix the CE mark to identify the issues experienced in the process is to develop and propose solutions. CE mark affixed businesses in Turkey, a questionnaire has been prepared in order to obtain the required data. 171 enterprises in order to determine the CE marking affixed Chamber of Commerce and Industry, 20 KOSGEB Business Development Manager, 79 Provincial Directorate of Industry and Trade and the determination of an address made by contacting Machinery Manufacturers Association. You have made the determination to businesses via the internet, fax, and both face to face interviews have the necessary data were obtained using the method of 50 companies.

The results of the study were evaluated in İzmir; law enforcement agencies to be fully understood by the subject, there is no organization in Turkey, due to the uncertainty related to the directives approved in Turkey enough the need to work with the CE marking, the industrialists insufficient information on legislation the fact

that Turkey, implementation and control mechanism to be very large defects, the presence of an environment that allows unfair competition, it was not entitled to use the CE mark CE mark affixed counterfeit products pose a threat of firms, some firms are not enough monitoring product without even knowing the meaning of the CE marking, documentation system, understood, respected and trusted in Turkey to be some non-approved organizations operating in Turkey, the insufficient number of the notified body, the CE mark affixed businesses products and why the need for the subject is not aware of the importance of the subject, as a legal obligation not to approach security, subject or institutions providing consulting services related to the absence of adequate information 'learn while doing' philosophy of the applications has emerged as a significant problem areas.